

MILION CHVILEK
PRO DEMOKRACII

JAK DISKUTOVAT

Vlády a politici se neustále střídají, občanská společnost tu však zůstává. Ať už ve volbách vyhraje kdokoliv, my tu budeme dál žít vedle sebe jako sousedé, kolegové a přátelé. Má proto smysl mluvit o tématech, která mohou vyvolávat napětí – třeba o volbách. I to se dá zvládnout s klidem a respektem. Prvním krokem je naučit se naslouchat a přijmout, že druzí věci vidí jinak.

Vedle toho **co** říkáme, je totiž stejně důležité **jak** to říkáme a **proč** to říkáme.

Pomůžeme vám s tím!

Rozhodli jste se oslovit lidi ve vašem okolí oslovit, aby šli k volbám?

Chcete načerpat inspiraci a tipy, jak s lidmi okolo mluvit o složitých věcech?

Máme pro vás průvodce, který vám pomůže vést rozhovory s lehkostí a respektem. Najdete v něm praktické tipy i konkrétní příklady, které můžete rovnou vyzkoušet.

A než se pustíme do toho, co funguje, začněme tím, čemu je lepší se vyhnout.

CO NEFUNGUJE?

ÚTOKY NA IDENTITU A NÁLEPKOVÁNÍ

Když někoho urážíme a škatulkujeme (např. dezolát, ovce), zavíráme si k němu dveře. Lidé jsou otevření dialogu, když je respektujeme, ne když je shazujeme.

Takhle ne:

Jestli tomuhle věříš, jsi fakt mimo.

Lépe:

Rozumím, proč to tak může působit. Můžu ti říct, z čeho mám obavu?

TLAČENÍ NA PILU

Tlak vyvolává protitlak. Respekt k druhému a jeho postoji je základem každé konverzace.

Takhle ne:

Jestli letos nepůjdeš volit, nemáme se o čem bavit.

Lépe:

Je to tvoje volba. Můžu ti vysvětlit, proč tam letos půjdu já?

„INFORMAČNÍ KULOMET“

Deset odkazů na cokoli a dlouhé elaboráty přetíží. Méně je více, stačí pár bodů. Buďte srozumitelní a lidští.

Takhle ne:

Tady máš 12 článků k tématu. Prostuduj si je, a pak mi napiš.

Lépe:

Tady jsou shrnuté tři klíčové body. Hodí se ti?

SARKASMUS, SHAZOVÁNÍ A CHYTRAČENÍ

Ironie vám krátkodobě uleví, je to však zabíják dialogu. Zachovat důstojnost druhého je důležitější než mu to pořádně natřít.

Takhle ne:

No jo, odborník přes všechno.

Lépe:

Rozumím, proč tě to oslovilo. Co je na tom pro tebe nejdůležitější? Můžu ti říct, jak se na to dívám já?

CO NEFUNGUJE?

ZLEHČOVÁNÍ POCITŮ A ZKUŠENOSTÍ DRUHÉHO

Pokud neuznáme pocity a pohled druhého, přestane nás poslouchat. Vždy nabídněte nejprve uznání a porozumění a až potom svůj pohled či fakta.

Takhle ne:

Vždyť se nic neděje, tak to tak nedramatizuj.

Lépe:

Chápu, že jsi zklamáný. Mám to stejně. I přesto chci udělat alespoň něco malého.

STRAŠENÍ A KATASTROFICKÉ SCÉNÁŘE

Neuchylujte se ke strašení apokalypsou. Bezmoc lidí paralyzuje. Pojmenujte věcně riziko a nabídněte i naději a konkrétní krok, co s tím dělat.

Takhle ne:

Když to vyhrají, je konec.

Lépe:

Jsou tu reálná rizika. A právě proto má smysl přijít a případně kroužkovat.

PŘERUŠOVÁNÍ A PŘEBÍJENÍ ARGUMENTY

Když nenecháme druhého domluvit, navzájem se neslyšíme. Zkuste nejdřív shrnout, co řekl druhý. Teprve potom navažte svou myšlenkou.

Takhle ne:

Ne, ne, to máš špatně, podívej...

Lépe:

Jestli ti rozumím, vadí ti X a Y. Můžu říct, jak to vnímám já?

MORALIZOVÁNÍ A KÁZÁNÍ

Když někoho „učíme správnému názoru“ nebo ho zahanbujeme a stavíme se do nadřazené pozice, ztrácíme důvěru. Vyvolávání studu a viny prohlubuje propasti mezi lidmi.

Takhle ne:

Slušný člověk letos musí volit X. Kdo to nechápe, nemá svědomí.

Lépe:

Pro mě je letos klíčové [Y] – proto půjdu volit [Z]. Zajímá mě, co je nejdůležitější pro tebe.

CO FUNGUJE?

POROZUMĚNÍ A RESPEKT JINÉHO POSTOJE

Naslouchejte a ptejte se. Nabídněte porozumění a prostor pro důstojnou diskuzi. Nátlak k ničemu nevede.

Příklad:

Chápu, že už jsi z politické situace unavený. Můžu ti poslat 3 stručné důvody, proč já osobně k volbám půjdu, i když jsem taky zklamaný/á? Jestli nemáš chuť pokračovat, necháme to být.

OTEVŘENÉ OTÁZKY A AKTIVNÍ NASLOUCHÁNÍ

Ptejte se, co je pro druhého důležité. Naslouchejte a hledejte společné body.

Příklad:

Co je pro tebe letos u voleb nejdůležitější? Jestli dobře rozumím, jde ti hlavně o [X] a [Y], je to tak?

VLASTNÍ POHLED MÍSTO KÁZÁNÍ

Mluvte za sebe, ne obecně. Sdílejte svůj vlastní pohled a zkušenost bez nadřazenosti a poučování.

Příklad:

Pro mě je klíčové, aby Česko zůstalo pevně na Západě. I proto půjdu volit. Zvažuju kroužky pro lidi, kterým věřím.

POBÍDNUTÍ K MALÉMU KROKU

Pokud se druhý v politickém dění neorientuje nebo cítíte nechuť k tématu, zmenšete bariéru. Pamatujte na pravidlo 1 minuta čtení, 1 stránka, 1 otázka.

Příklad:

Mám shrnutí na jednu stránku, co považuju za důležité. Můžu ti to poslat? Zabere to minutu čtení.

CO FUNGUJE?

SPOLEČNÉ PRŮSEČÍKY

Budte féroví a dejte druhému prostor pro jeho argumenty. Hledejte společné průsečíky, na které můžete navázat.

Příklad 1:

Dává smysl, že řešíš ceny a jistoty. Na tom se shodneme. Můžeme se bavit, která varianta tohle řeší líp bez rizika pro směřování země?

Příklad 2 :

Souhlasím s tebou v [X], a zároveň mám pocit, že je třeba vzít v úvahu ještě [Y].

STRUČNOST A FAKTA

Stavějte diskuzi na dvou až třech srozumitelných bodech. Odkazujte na důvěryhodný zdroj.

Příklad 1:

Jsou dvě věci, které беру v úvahu: [A] a [B]. Tady je zdroj, ze kterého vycházím. Když budeš chtít, probereme to.

Příklad 2 :

*S takovou informací jsem se ještě nesetkal*a. Můžeš mi napsat, kde jsi ji slyšel*a? Myslím si, že to bude trochu jinak. Tady posílám článek, kde se o tom můžeš dozvědět víc.*

LASKAVÝ ZÁVĚR A PROSTOR PRO POKRAČOVÁNÍ

Někdy je lepší rozhovor uzavřít a pokračovat ve vhodnou chvíli. Ukažte respekt k času i volbě druhého.

Příklad:

Díky, žeš do toho se mnou šel/šla. Klidně to tady uzavřeme. Kdyby ses k tomu chtěl/a vrátit později, jsem k dispozici.

Oslovení: 3 praktické kroky

VÝBĚR

Projděte si kontakty v mobilu či na Facebooku a Instagramu.

Napište si seznam 10, 30 či třeba 100 lidí, které znáte. Ať už to jsou kolegové z práce, staří známí, vzdálenější příbuzní, spolužáci ze základky či střední.

OSLOVENÍ

Pošlete jim jednoduchou zprávu, přes SMS, WhatsApp, Messenger, jestli jdou volit.

Můžete jim i zavolat nebo je oslovit osobně. Iniciativě se meze nekladou. Vyberte si způsob, který je pro vás jednoduchý a proveditelný.

DISKUZE

Když se zeptáte, brzy zjistíte, kdo zvažuje neúčast nebo neví koho volit. Na ty se zaměřte. Zjistěte jejich motivaci, podělte se s nimi o svůj pohled. Nepouštějte se do nekonečných hádek se zarytými příznivci populistických stran.

Vzorová oslovení

Nejlepší je, když si oslovení napíšete sami na míru. Vysvětlíte, že píšete kvůli volbám a že máte obavy. Zeptejte se na jejich pohled či zda se také k volbám chystají.

Může to vypadat takto:

■ **Kratší verze:** Ahoj Tomáši! Víím, že politika není zrovna zábavné téma. Ale letos mám fakt pocit, že je důležité jít k volbám, protože by to mohlo skončit průšvihem. Můžu se zeptat, jak to vidíš ty?

■ **Delší verze:** Ahoj Terezo, poslední dobou hodně přemýšlím o tom, kam se naše země posouvá. Nechci stát stranou a jen sledovat, jak se politika ubírá směrem, který zavání průšvihem. Já letos určitě půjdu k volbám a budu rád/a, když nás přijde co nejvíc. Řekl/a jsem si proto, že napíšu i lidem kolem sebe a trochu se o tom s nimi pobavím. Můžu se tě zeptat, jak to vidíš ty?

Více vzorových oslovení pro inspiraci najdete na konci.

5 typů reakcí

5 odpovědí

Jdu volit. Volím demokraty.

Skvělé! Poděkujte. Zeptejte se, jestli taky neosloví pár lidí. Stačí se zaregistrovat na WWW.DESETKVOLBAM.CZ a se vším dalším už mu pomůžeme my. Můžete se podělit o to, jak to děláte vy a co už se vám povedlo.

Jdu a volím ANO, SPD, Stačilo...

Nemusíte nikoho přesvědčovat. Můžete však zkusit porozumět důvodům, které za tím jsou. Ptejte se, co je k tomu vede, naslouchejte, buďte empatičtí. Nesnažte se druhého zatlouct do země argumenty. Vždycky se zaměřte na to, co máte společného.

Voličů ANO se můžete zeptat:

„Prosím tě, a co si vlastně myslíš o tom, že Andrej Babiš vylučuje vládu s každým kromě SPD a Stačilo? To by přece znamenalo vládu závislou na lidech jako Okamura a Konečná, kteří zpochybňují naše členství v EU a NATO.“

Dobrá otázka je také:

„Hele, a za jakých okolností bys tuhle volbu přehodnotil? Co by se muselo stát, aby ti to nestálo za to, pokud něco takového existuje?“

Můžete použít morální argumenty:

„Pro mě je nepřijatelné mít v čele naší země člověka, který křivě přísahal na zdraví svých dětí.“

NEVÍM, KOHO VOLIT / JESTLI PŮJDU

Právě tahle skupina lidí je pro nás nejdůležitější. Tyto tři kroky Vám pomůžou navázat diskuzi.

1 Začněte uznáním a pochopením:

Ideální strana neexistuje a je naprosto v pořádku, že někdo může být zklamaný. Zkuste ukázat, že i přesto má cenu udělat raději něco než nic. V sázce je hodně: směřování naší země, bezpečnost, ekonomika, spravedlnost a svoboda.

2 Není nutné volit „srdcovku“.

Někdy jde o negativní, praktickou volbu – zabránit tomu nejhoršímu, tedy vítězství extremistů. Připomeňte, že volby jsou pouze na 4 roky a že vždy existuje možnost kroužkovat jednotlivé kandidáty a kandidátky.

3 Důležité je mluvit za sebe:

Jak to cítíte vy, proč to pro vás má smysl. Sdílejte emoce, třeba i obavy, ale i naději. Ukažte, že vám na jejich hlasu záleží.

Příklad: Hele, já jsem taky jsem trochu zklamaný. Taky nevidím nikoho dokonalého. Ale беру to tak, že volby nejsou o tom najít životního partnera. Jsou o kompromisu a zabrání nejhoršímu. Jdu na to pragmaticky: vyřadím největší záporáky, a pak si vyberu nějakou ze stran, které nás udrží na Západě. A i když mi na konkrétní straně něco vadí, kroužkuju jednotlivce, kteří si zaslouží podporu. Pokud bych volit nešel, tak to ve výsledku posílí extremisty, protože jejich voliči určitě přijdou.

Pokud chcete, určitě můžete sdílet, kterou stranu budete volit vy a proč. Nenaléhejte však na druhého, aby volil stejně.

5 typů reakcí

5 odpovědí

Nechci se o tom bavit.

Respektujte to a nesudte. Na nikoho netlačte ani si nevynucujte odpovědi.

Příklad: V pořádku, chápu. Děkuju. Kdyby sis to rozmyslel/a a přece jen se o tom chtěl/a pobavit, stačí dát vědět. Mě tvůj názor zajímá.

Bez odpovědi.

Je to jejich svobodná volba. Počítejte s tím, že vám část lidí vůbec neodpoví. To nevadí a je to v pořádku. Není třeba je urgovat či na to jinak reagovat.

Argumentář

Pocity a potřeby bývají pro lidi mnohem důležitější než fakta a argumenty. Přesto mají dobré argumenty nezastupitelnou roli. Můžete využít náš **ARGUMENTÁŘ**. Připravili jsme pro vás souhrn faktů, o které se můžete opřít.

Co se vládě povedlo aneb není pravda, že vláda udělala všechno špatně...

Co se vládě nepovedlo aneb není pravda, že vláda udělala všechno dobře.

Co hrozí po volbách a proč konkrétně nevolit populistické a extremistické strany.

Další varianty oslovení (pro inspiraci)

MOŽNOST 1 (krátká verze):

■ Ahoj Michale! Víím, že politika není zrovna zábavné téma... ale letos mám fakt pocit, že je důležité jít k volbám. Jak to vidíš ty?

■ Čau Terezo, hele chci se zeptat – řešíš teď nějak politiku, nebo už toho máš plné zuby? Dost mě zajímá, jak to vidíš. Já o tom teď docela přemýšlím kvůli volbám.

■ Nazdárek. Víím, že jsme si delší dobu nepsali, tak to neber jako přepadovku. Dal*a jsem si teď za cíl pobavit se s lidmi ve svém okolí o tom, jestli plánují jít volit. Jak to máš ty?

MOŽNOST 2 (delší verze):

■ Čau, prosím tě, sleduješ nějak blíž politiku? Já poslední dobou jo, a to co se děje mi nepříjde vůbec v pohodě. Proto jsem se rozhodl*a napsat aspoň deseti známým a kamarádům a popovídat si s nimi o aktuální situaci. A hlavně o volbách. Jak to máš ty? Plánuješ letos jít volit?

■ Ahoj Petro. Píšu s takovou možná trochu neobvyklou věcí. Poslední měsíce mám totiž pocit, že se to kolem nás v politice dost zvrhává... už mě nebaví to jen sledovat z dálky a nadávat u piva/kávy. Takže mám letos mám jasný cíl – jít volit a přispět k tomu, aby se Česko neodklonilo od demokracie a zdravého rozumu. Jak to máš ty?

■ Ahoj Honzo, poslední dobou hodně přemýšlím o tom, kam se naše země posouvá. Nechci stát stranou a jen sledovat, jak se politika ubírá směrem, který zavání průšvihem. Já letos proto určitě půjdu k volbám a budu rád*a, když nás přijde co nejvíc. Řekl*a jsem si, že napíšu i lidem kolem sebe a trochu se o tom s nimi pobavím. Jak to vidíš ty?

MOŽNOST 3 (jumbo verze):

■ Ahoj Franto, dlouho jsme si nepsali! Blíží se volby, a tak si říkám, že spojím příjemné s užitečným a napíšu ti, jak se máš a jestli taky plánuješ jít volit. Já jsem se totiž rozhodl*a letos určitě přijít a podpořit demokratické strany. Myslím, že tomu, co se teď v politice děje a co by se ještě dít mohlo, kdyby to dopadlo špatně, už nejde jenom přihlížet. Takže jsem si zároveň dal*a výzvu nejen přijít, ale i napsat lidem v mém okolí. A přesně proto píšu tobě!

■ Zdravím, Markéto. Doufám, že je u tebe všechno v pořádku. Poslední dobou čtu spoustu znepokojivých zpráv, a tak si říkám, že napíšu svým známým a zeptám se jich, jak vidí politiku oni. Mám totiž pocit, že se z ní vytratila diskuze mezi obyčejnými lidmi. Plánuješ třeba jít vůbec volit? Já to letos určitě hecnu, protože nechci, abychom skončili v područí oligarchů nebo Ruska. Bylo by super, kdybys to zvážil*a taky.

■ Fajn den přeju. Pardon za trochu netradiční zprávu, ale myslím, že je to potřeba! Poslední měsíce mám totiž čím dál silnější pocit, že se v politice hraje o víc než jen o to, kdo bude mít většinu v parlamentu. Zpochybňuje se nezávislost institucí, útoky na média sílí a politika se stává spíš bojem o moc než službou lidem. Tomu všemu ale nechci jen přihlížet a čekat, kam to dojde. Takže letos jednak určitě půjdu k volbám, ale taky budu rád*a, když nás takových bude co nejvíc. Myslím, že je to jedna z mála příležitostí, kdy máme možnost přímo ovlivnit, jakým směrem se naše země vydá. Co ty na to říkáš?

Díky, že jste v tom s námi!

WWW.DESETKVOLBAM.CZ